

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 362. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr07val-shoot-idm139890592057632/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

»Spørg Amagermo'ere!«

»Spørg Amagermo'ere!« tryktes første gang i Illustreret Børneblad, 1. Bind Nr 1, 1.10.1871.

Eventyret omtales første gang i Dagbøger 26.5.1871: »jeg skrev i Dag for 6 gang om Visen om »Gulleroden« (IX 91). Hvernår A er blevet færdig vides ikke, men 14.7. noterer han: »Brev [...] til Boghandler Westrup med et Digt til hans Børneblad« (ib. 97) og 17.7.: »Brev fra Boghandler Westrup, han har i Odense modtaget mit Digt: Spørg Amagermoere« (ib. 98). Isvrigt dannede digtet senere udgangspunkt for en mundtlig prosagenfortælling til Marie Henriques i september 1871 (optegnet af Annie Wood i *A Few Weeks with Hans Andersen* (Temple Bar XLIII. London 1874-75.387-96), oversat til da. i W. Bauditz (red.): *I fædige Timer*. V. 1875.314ff. Jvf. isvrigt Elias Bredsdorff: *Historien om Rødtop* (Politiken 30.3.1952)).

»Spørg Amagermo'ere!« bygger på et gammelt børnerim. I eventyrkomedien Ole Lukøie fortælles om en række fester, hvor deltagerne har klædt sig ud: »sigaar vare vi Alle Amagere og sang: Ama'er-Mo'er, giv mig Gulleroer!« (1850; SS XI 55), jvf. KristBRL 378: »Amager-Mo'er, giv mig Gulerod, Nej så mænd gjør jeg ej, vil du gå din Vej. Amager-Mo'er, giv Gulerod, men den skal være stor og ikke fra i Fjer.«

159.21 *Amagermo'er*] amagerkone dvs. kone fra Amager, som handler med grøntsager, frugt osv. – **23** *Hviderøer*] haveturndips.

Den store Sølslange

Den store Sølslange tryktes første gang i Illustreret Tidende, 13. Bind Nr. 638. 17.12.1871.

Den første kim til eventyret findes i Dagbøger 6.11.1869, Salzburg: »Spadserede langs Floden. Da jeg kom hjem og tænkte paa Paracelsus og Mozart hvis Navne knøtte sig til Salzburg fik jeg Ideer og begyndte to Eventyr, eet om Telegraph Traaden: »Fra Europa til Africa« og »Storke-Brev fra Suez« i den Maaned Suezkanalen saabnedes« (VIII 289). Det sidstnævnte eventyr blev isvrigt ikke til noget, ligesom A må have ændret planer for det første. I Dagbøger 7.12.1869, Nizza, noterer han nemlig: »Begyndt om Aftenen paa et Eventyr: »Hvad Havet fortæller« (ib. 306). Heller ikke dette eventyr blev i første omgang

realiseret, men 24.9.1871 fortæller Dagbøger: »Skrev Eventyr: den store Søslinge; Begyndelsen havde jeg liggende fra Nizza, »den lille Havfiske«, nu gik den egentlige Tanke op for mig. Til en heel Deel« (IX 146). Skønt Nizza-eventyret her har en anden titel, er der ingen tvivl om, at der er tale om et og samme eventyr. 25.9. klager A i et brev til Bjørnstjerne Bjørnson over følelsen af at være udskrevet, men fortsætter så: »Igaar var jeg imidlertid i Stemning og skrev et Eventyr, »Den store Søslinge«; hos mig er den Telegraphtraaden og jeg har ladet mit Humeur lege med den Forbauselse, Opfattelse og Dumbhed Fiskene vise ved den nye Aabenbarelse, deres Tanke om dette: »Ovenfra. Nu skal det Hele godt gjenarbejdes, saa tror jeg det nok kan slutte sig til mine bedre Smaahistorier« (Bjørnstjerne Bjørnsøns Brevveksling med danske 1854-1874 III. 1974.127).

Hvor seriøst A arbejdede fremgår af Dagbøger 27.9., hvor det hedder: »Igaar og i Dag har jeg gennemlæst [Georg Hartwigs] »Havet med dets Plante og Dyreverden«, for at have Kjendskab til det og benytte den i Eventyret den store Søslinge« (IX 147; jvf. især R. Spærck i *A-iana* 2 rk. IV 203). 28.9. fortæller han: »Sad hele Formiddagen hjemme og skrev færdig Eventyret: Den store Søslinge« (Dagbøger IX 147). 30.9.: »reenskrevet trediegang »den store Søslinge«« (ib. 148). 1.10. kunne han begynde oplæsningerne: »Fuldført Reenskrivningen af »den store Søslinge«, den beskæftigede mig saa meget i Nat, at jeg kun sov lidt. Læst den for *Viggo og Einar Drusson*. Besøgt *Block's* og fra Fru Melchior indbudt dem til Middag. *Lasse* kom ogsaa, *Carock* og Søster. *Israel Melchior* og *Kone Fru Johanne*. Jeg glædede mig ret til at læse mit nu reent udarbejdede Eventyr »den store Søslinge«. Da det var læst sagde *Block*, men jeg synes at Ideen ikke kommer frem, Søslingen bliver ikke Hovedsagen. *Israel* yttrede, »jeg syntes meget bedre om den første Gang!« jeg blev ærgerlig og gik paa mit Værelse. *Block* kom godmodig og spurgte om jeg var vred paa ham. Det var dumt, sagde han at komme med Indvendinger, hvor man slet ikke havde ret tænkt over Sagen [...] Fru Melchior kom venlig for at faae mig ned til de Andre, jeg var gnaven og ærgrede mig over mig selv. *Israel* tog kold Afsked, uden at ytre Tegn paa at han kunde have sagt noget Ubehageligt. Jeg var forstemt« (ib. 149). Heldigvis havde han tilsyneladende mere held med de senere oplæsninger, og 11.10.1871 skriver han til *Horace E. Scudder*: »Efter min Hjemkomst, oplivet og forfrisket har jeg igjen følt mig i Stemning til ny Digtning og skrevet, særligt for mine amerikanske Læsere, til hvem jeg herved først sender det, et nyt Eventyr *Den store Søslinge*, De erholder det her i Brevet og jeg beder Dem at det saa snart det skee kan, maa blive trykt og optaget i *Maanedsskriftet*, men uden *Afbrydelse*, det maa staae i sin Heelhed i det samme Nummer, helst i December-Hefet, thi saa kommer det først ud

i America, eller i det mindste jevnsideigt med det danske, hvilket jeg har lovet til Udgiveren af *illustreret Tidende*, men ikke før i Decembere» (BSoudder 116). Eventyret kom dog først i Scudders Riverside Magazine i januar 1872.

I Bemærkninger noterer A, at nutidens opdagelser og bevægelser giver rigt stof til digtning, og fremhæver endvidere H.C.Ørsted som den, der har åbnet hans øjne herfor (29). Bortset fra inspirationen fra telegrafien, som den teknik-begejstrede A havde omtalt i en anmeldelse af et foredrag af H.C.Ørsted 1839 (BFN 341) (jvf. også *Øidefæ'er* (V 133)), havde han beskæftiget sig med livet i havet i D+B, hvor Elisabeth i skomagerhjemmet hos Trine træffer en dykker, der fortæller om sit arbejde: »Der i Dyndet staaer jeg [...] og støer Vandsnoge, ja man kan ogsaa kalde dem Aal, krybe omkring mig; Fiskene ere saa uhyre nysgjerrige, Flynderne løbe lige paa. Torskene komme i hele Hobe og slutte sig i en Kreds rundt om og gloe; gjør jeg saa bare en lille Bevægelse, saa ere de i et Svip borte, men komme strax igjen og staae i Stime og gloe. Værst ere Krabberne: de store Krabber sætte sig til Modværg, ja ville endogsaa binde an med mig; de see ud som Hødderkopper og ere saa store, som en Tallerken; de kradsr og skrabe, og fede Vandsnoge slikke sig imellem« (220).

162.7-9 *det var det ... Amerika*] i 1866 lykkedes det efter flere års forsøg at lægge et 3500 km langt telegrafkabel mellem Irland og Newfoundland. – **20** *gik ud af deres gode Harnisk*] jvf. talemåden: gå ud af sit gode skind.

163.2 *Havstryger*] måske en allusion til landstryger, vagabond, men primært fordi den stryger henover havoverfladen.

164.4 *forvundet*] fornermet. – **7** *Medusaer*] gopler. – **38** *killede*] kildede, kløede.

166.9-11 *Hele Beenraden ... tilhønds*] sml. Imp 3), 145 og Silkeborg (1853; SS VI 274). – **32** *Gorgoner*] koraldyr. – **36** *spankede*] gå, skride højtideligt; afsted.

167.31 *aparte*] særlige, specielle.

168.13 *et Mudder*] et røre, ståhej, slagsmål.

169.30-31 *Midgaardsormen*] i nordisk mytologi kæmpeslange der ligger i verdenshavet og omslutter jorden (midgård); se lævrigt bemærkning til den tekstkritiske fodnote i V 8. – **34** *Kundskabslange paa Godt og Ondt*] sml. l. Mæs. 3.